

POSTANOWIENIE

Dnia 14 września 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Barbara Myszka (przewodniczący)

SSN Krzysztof Pietrzykowski (sprawozdawca)

SSN Maria Szulc

w sprawie z wniosku B. Urzędu Celnego (Białoruś)
przy uczestnictwie Ł.W. prowadzącego działalność gospodarczą jako Firma
Handlowo-Uslugowo-Transportowa "Ł."
o stwierdzenie wykonalności orzeczenia sądu zagranicznego,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 14 września 2016 r.,
skargi kasacyjnej uczestnika
od postanowienia Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 2 września 2014 r., sygn. akt I ACz .../14,

**uchyła zaskarżone postanowienie i przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu w [...] do ponownego rozpoznania
i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w K. postanowieniem z dnia 1 kwietnia 2014 r. stwierdził wykonalność na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej orzeczenia Sądu Gospodarczego Obwodu B. z dnia 11 marca 2013 r. w sprawie z wniosku B. Urzędu Celnego (Republika Białoruś) przeciwko Firmie Handlowo - Usługowo - Transportowej „Ł.” z siedzibą w [...] o wyegzekwowaniu 1 641 303 608 rubli białoruskich i nadał temu orzeczeniu klauzulę wykonalności. Wskazał, że wniosek złożony przez B. Urząd Celny spełnia wymagania formalne, został bowiem przedstawiony urzędowy odpis orzeczenia i dokument stwierdzający jego prawomocność. Uznał, że nie zachodzą negatywne przesłanki określone w art. 1146 § 1 i 2 k.p.c. Podkreślił, że uczestnik w trakcie postępowania przed Sądem Gospodarczym Obwodu B. był reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika, a nieuwzględnienie wniosku o odroczenie rozprawy nie oznacza, iż uczestnik był pozbawiony możliwości obrony.

Ł. W. wniósł zażalenie na postanowienie Sądu Okręgowego.

Sąd Apelacyjny w [...] postanowieniem z dnia 2 września 2014 r. sprostował oczywistą omyłkę w sentencji zaskarżonego postanowienia w ten sposób, że w miejsce błędnego oznaczenia uczestnika zamiast słów „Firmy Handlowo - Usługowo - Transportowej <Ł.> z siedzibą w [...]” wpisał słowa „Ł.W. prowadzącego działalność gospodarczą jako Firma Handlowo – Usługowo - Transportowa <Ł.> z siedzibą w [...]”, oraz oddalił zażalenie.

Sąd Apelacyjny podzielił stanowisko Sądu Okręgowego, że nie ma przeszkód do uznania rzeczonego orzeczenia. Stwierdził, że rozpoznał zażalenie na podstawie umowy między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Białoruś o pomocy prawnej i stosunkach prawnych w sprawach cywilnych, rodzinnych, pracowniczych i karnych, sporządzonej w Mińsku dnia 26 października 1994 r. (Dz.U. z 1995 r. Nr 128, poz. 619; dalej: „międzynarodowa umowa dwustronna”). Wskazał, że chociaż Sąd Okręgowy zastosował art. 1146-1147 k.p.c., to prawidłowe ustalenia faktyczne tego Sądu oraz zgromadzony w sprawie materiał dowodowy dają podstawę do przyjęcia, iż zostały spełnione przesłanki przewidziane w art. 54-56 międzynarodowej umowy dwustronnej upoważniające

polski sąd do uznania orzeczenia Sądu Gospodarczego Obwodu B. przez nadanie mu klauzuli wykonalności. Podkreślił, że do wniosku został załączony uwierzytelniony odpis orzeczenia sądu wraz ze stwierdzeniem, iż orzeczenie jest prawomocne z dniem 2 kwietnia 2013 r. i wykonalne, a uczestnik otrzymał wezwanie na rozprawę we właściwym czasie i trybie. W ocenie Sądu Apelacyjnego, nie może być uznany za przekonujący zarzut pozbawienia możliwości obrony w postępowaniu przed Sądem Gospodarczym Obwodu B., gdyż ten Sąd dopełnił formalności związanych z poinformowaniem uczestnika o toczącym się postępowaniu, pouczył go o tym, że ustanowiony pełnomocnik powinien wykazać stosowne umocowanie, a Sąd ma prawo rozpoznać sprawę bez udziału przedstawicieli stron.

Uczestnik postępowania wniósł skargę kasacyjną od postanowienia Sądu Apelacyjnego, zaskarżając je w całości i zarzucając naruszenie przepisów postępowania, mianowicie art. 199 § 1 pkt 3, art. 350 w związku z art. 361 oraz art. 384 k.p.c., art. 55 pkt 3 w związku z art. 56 ust. 2 i 3 oraz art. 55 pkt 3 międzynarodowej umowy dwustronnej i art. 378 § 1 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Najdalej idący jest zarzut naruszenia art. 199 § 1 pkt 3 przez nieodrzućenie pozwu pomimo braku zdolności sądowej wskazanego w sprawie uczestnika, co powoduje nieważność postępowania zgodnie z art. 379 pkt 2 k.p.c., oraz związany z nim zarzut naruszenia art. 350 w związku z art. 361 k.p.c. Zarzuty te są trafne. Orzeczenie Sądu Gospodarczego Obwodu B. z dnia 11 marca 2013 r. zostało wydane w sprawie z wniosku B. Urzędu Celnego (Republika Białoruś) przeciwko Firmie Handlowo - Usługowo - Transportowej „Ł.” z siedzibą w [...]. Strona pozwana w tym postępowaniu nie ma zdolności prawnej stosownie do prawa polskiego, właściwego w tym zakresie na podstawie art. 21 międzynarodowej umowy dwustronnej. Zgodnie bowiem z polskim prawem, zdolność prawną mają osoby fizyczne i osoby prawne (art. 1, art. 8 § 1 i art. 33 k.c.) oraz jednostki organizacyjne niebędące osobami prawnymi, którym ustawa przyznaje zdolność prawną (art. 33¹ § 1 k.c.). Firma Handlowo - Usługowo - Transportowa „Ł.” z siedzibą w [...] nie jest zaś ani osobą fizyczną, ani osobą

prawną, ani wspomnianą jednostką organizacyjną. W niniejszej sprawie wniosek o uznanie i wykonanie orzeczenia Sądu Gospodarczego Obwodu B. z dnia 11 marca 2013 r. został wniesiony przez B. Urząd Celny przeciwko wspomnianej Firmie Handlowo - Usługowo - Transportowej „Ł.” z siedzibą w [...], a Sąd Okręgowy w sentencji postanowienia stwierdził wykonalność rzeczonego orzeczenia przeciwko tak oznaczonej stronie pozwanej, a więc podmiotowi nieistniejącemu, a konsekwencji niemającemu zdolności prawnej ani zdolności sądowej. Natomiast Sąd Apelacyjny oddalił zażalenie uczestnika oraz sprostował oczywistą omyłkę w sentencji zaskarżonego postanowienia, zmieniając oznaczenie tego uczestnika. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że zmiana oznaczenia strony przez sąd jest w zasadzie dopuszczalna w drodze sprostowania wyroku przez sąd drugiej instancji na podstawie art. 350 k.p.c. (wyrok z dnia 18 czerwca 1998 r., II CKN 817/97, OSNC 1999, nr 1, poz. 16; postanowienie z dnia 10 grudnia 2001 r., I PZ 93/01, OSNP 2003, nr 24, poz. 597; wyrok z dnia 22 czerwca 2006 r., V CSK 139/06, niepubl.; postanowienie z dnia 29 stycznia 2016 r., niepubl.). Jest ona natomiast niedopuszczalna wtedy, gdy powód wskazał jako stronę pozwaną osobę niemającą zdolności sądowej (postanowienie z dnia 15 maja 2009 r., II CSK 681/08, niepubl.). Taka właśnie sytuacja miała miejsce w niniejszej sprawie. Wnioskodawca jako uczestnika postępowania wskazał bowiem podmiot nieistniejący. Tego braku nie mogła zaś konwalidować zmiana oznaczenia uczestnika przez Sąd drugiej instancji. Niezależnie od tego należy podkreślić, że Sąd Apelacyjny podjął w ten sposób *implicite* próbę sanowania błędnego oznaczenia strony pozwanej w orzeczeniu Sądu Gospodarczego Obwodu B. z dnia 11 marca 2013 r., do czego oczywiście nie miał kompetencji.

Wobec zasadności zarzutów naruszenia art. 199 § 1 pkt 3 oraz art. 350 w związku z art. 361 k.p.c. bezprzedmiotowe stało się rozważanie podniesionych w skardze kasacyjnej pozostałych zarzutów naruszenia przepisów postępowania.

Z przedstawionych powodów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. orzekł, jak w sentencji.

jw